

Inspectie Jeugdzorg
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Jaarwerk- programma 2013

Motto

Naar zichtbare kwaliteit in de jeugdzorg!

Missie

De Inspectie Jeugdzorg ziet toe op de kwaliteit van de jeugdzorg en op de naleving van de wetgeving. De inspectie stimuleert met haar toezicht de voorzieningen tot goede en veilige verzorging, opvoeding en behandeling van kinderen in de jeugdzorg en de ondersteuning van ouders en verzorgers van die kinderen. De inspectie draagt er met haar toezicht toe bij dat de samenleving erop kan vertrouwen dat kinderen en ouders de benodigde hulp en zorg krijgen van de instellingen en de professionals in de jeugdzorg. De inspectie zorgt voor een onafhankelijk oordeel over de kwaliteit van de jeugdzorg dat relevant is voor de professional, de instelling, de overheid en de burger en dat helpt bij het verbeteren van de jeugdzorg.

Kengetallen Inspectie Jeugdzorg 2013

Inspectie Jeugdzorg	43,2 fte
Programma STJ	15,8 fte
Budget	€ 5.870.000,-

Ontwerp: hAAi, Rotterdam

Fotografie: Sabine Joosten/Hollandse Hoogte

Alle foto's in deze brochure betreffen geen personen in de jeugdzorg en zijn uitsluitend ter illustratie.

Jaarwerk- programma **2013**

Inspectie Jeugdzorg

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
2. Toezicht Inspectie Jeugdzorg in 2013	7
2.1 Toezicht naar aanleiding van calamiteiten	7
2.2 Toezicht naar aanleiding van signalen van burgers en professionals	7
2.3 Toezicht op instellingen in de regio's	8
2.4 Thematisch toezicht	9
2.5 Samenwerkend Toezicht Jeugd	13
3. Effectief en efficiënt toezicht	14
3.1 Samenwerkende rijksinspecties	14
3.2 Naar een actueel en dekkend kwaliteitsbeeld van de jeugdzorg	14
3.3 Staat van de Jeugdzorg	15
3.4 Informatiemanagement en ICT	16

1. Inleiding

De jeugdzorg staat volop in de schijnwerpers en wordt steeds kritischer gevolgd door het publiek, de media en de politiek. Het onderzoek van de commissie Samson¹ is hier een goed voorbeeld van. De lat voor de jeugdzorg wordt steeds hoger gelegd. Dit vraagt veel van de professionals die werken in de jeugdzorg.

Een andere belangrijke en ingrijpende ontwikkeling binnen de jeugdzorg is de overgang in 2015 naar een nieuw jeugdzorgstelsel, waarbinnen meer nadruk komt te liggen op preventie en alle taken op het gebied van jeugdzorg worden ondergebracht bij de (samenwerkende) gemeenten. Ook dit zal de nodige gevolgen hebben voor de jeugdzorg en de mensen die hierbinnen werkzaam zijn.

Bij deze ontwikkelingen hoort een alerte toezichthouder die er op een kritische en verantwoorde manier in de praktijk op toeziet dat de kwaliteit van de geleverde jeugdzorg in orde is. Het is de taak van de Inspectie Jeugdzorg om – daar waar nodig – de jeugdzorginstellingen te stimuleren om verbeteringen door te voeren, zodat de jeugdzorginstellingen op tijd de goede hulp en ondersteuning geven aan ouders en kinderen. Dit geldt ook – of misschien wel juist – in aanloop naar de wijziging van het jeugdzorgstelsel in 2015, de zogenaamde transitieperiode. In deze periode houdt de inspectie tevens zicht op vernieuwde werkwijzen die in het kader van het toekomstige jeugdzorgstelsel worden ontwikkeld en draagt zij zorg voor tijdige en consistente beantwoording van door internen en externen gestelde vragen over het toezicht tijdens de transitie.

In het Jaarwerkprogramma 2013 van de Inspectie Jeugdzorg laten wij zien wat wij het komende jaar gaan doen om ervoor te zorgen dat wij onze toezichttaak – nu en in de toekomst – goed in kunnen vullen. Een belangrijk kader dat wij hierbij gebruiken is de *Meerjarenvisie 2012-2015* ‘*Laverend maar koersvast*’² van de Inspectie Jeugdzorg. Hier vloeit uit voort dat wij ook het komende jaar de dagelijkse gang van zaken binnen de jeugdzorg onderzoeken, onderzoek doen naar calamiteiten en signalen en stelselmatig bewaken of onze aanbevelingen zijn geïmplementeerd en of dit leidt tot de gewenste verbeteringen. Hierbij gaan wij het gesprek aan met de instellingen en de professionals in de jeugdzorg.

¹ Commissie Samson (oktober 2012). *Omringd door zorg toch niet veilig*.

² Inspectie Jeugdzorg (maart 2012). *Laverend maar koersvast. Meerjarenvisie 2012-2015*.

2. Toezicht Inspectie Jeugdzorg in 2013

De meerjarenvisie van de Inspectie Jeugdzorg maakt duidelijk waar de inspectie de komende jaren aan gaat werken en hoe zij dat gaat doen. Het gaat om richtinggevende keuzes voor de jaarwerkprogramma's 2012-2015. Binnen dit kader hanteert de inspectie een werkwijze die is gebaseerd op risico's. Aan de hand van ons risico-model (zie paragraaf 3.2) komen wij jaarlijks tot een werkprogramma waarin de toezichtactiviteiten staan vermeld voor dat jaar. In dit hoofdstuk kunt u lezen welke activiteiten dit zijn in 2013. De activiteiten zijn onder te verdelen in vijf categorieën: toezicht naar aanleiding van calamiteiten en incidenten, toezicht naar aanleiding van signalen van burgers en professionals, toezicht op instellingen in de regio's, thematisch toezicht en toezicht samen met andere (jeugd)inspecties binnen Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ).

2.1 Toezicht naar aanleiding van calamiteiten

Bij het afhandelen van calamiteiten en incidenten die hebben plaatsgevonden bij jeugdzorg-instellingen, maakt de inspectie een duidelijk onderscheid tussen *calamiteiten* en *incidenten*.

Calamiteiten

De inspectie verstaat onder een calamiteit een gebeurtenis die heeft plaatsgevonden gedurende de betrokkenheid van een instelling en die onverwacht en onbedoeld kan leiden of heeft geleid tot een dodelijk of ernstig schadelijk gevolg voor een jeugdige of voor een ander als gevolg van het handelen van een jeugdige. Alle overige afwijkingen van de normale gang van zaken met een mogelijk schadelijk gevolg voor een jeugdige of voor een ander als gevolg van het handelen van een jeugdige betitelt de inspectie als incidenten.

Alle instellingen die onder het toezicht van de Inspectie Jeugdzorg vallen zijn verplicht iedere

calamiteit te melden. De inspectie analyseert en beoordeelt deze meldingen en voert vanaf het moment van melden een duidelijke regie over het onderzoek naar de calamiteit en wie er bij het onderzoek betrokken zijn. In de regel zullen we de betrokken instelling(en) om een feitenrelaas verzoeken. Op grond van het feitenrelaas en de aard van de calamiteit besluiten we of er aanleiding bestaat deze calamiteit nader te onderzoeken. Dit nader onderzoek kent verschillende vormen. Wij kunnen ook direct na de melding van de calamiteit besluiten een eigen onderzoek te starten. Waar dat aan de orde is, werken wij in het onderzoek naar aanleiding van calamiteiten samen met andere rijksinspecties.

Incidenten

Op incidenten wordt een systeemgerichte benadering toegepast. Incidenten hoeven niet individueel gemeld te worden. De inspectie verwacht dat de instellingen alle incidenten registreren in het kader van hun kwaliteitsbeleid en dat zij een periodieke analyse maken van de geaggregeerde incidenten en op basis daarvan verbetermaatregelen treffen. Met ingang van 2013 beoordelen wij eenmaal per jaar de kwaliteit van de registratie, analyse en verbetermaatregelen op organisatieniveau. Afhankelijk van de kwaliteit van de analyse kunnen wij toezicht op maat uitvoeren. Met deze werkwijze sluiten wij aan bij de HKZ-certificering. In het HKZ-certificeringsschema zijn registratie en analyse van incidenten opgenomen.

2.2 Toezicht naar aanleiding van signalen van burgers en professionals

Mensen weten de Inspectie Jeugdzorg steeds beter en vaker te vinden. Dit is voor de inspectie aanleiding geweest om haar werkwijze met betrekking tot klachten van burgers tegen het licht te houden en aan te passen. Wij spreken sindsdien van *signalen*

van burgers, omdat het niet altijd klachten over de jeugdzorg betreft, maar bijvoorbeeld ook zorgen of vragen. De inspectie vindt deze signalen erg belangrijk, omdat deze relevante informatie kunnen bevatten over de kwaliteit van de instellingen waar wij toezicht op houden.

Er zijn drie manieren waarop de inspectie met een signaal om kan gaan. Afhankelijk van de ernst van het onderwerp, nemen wij direct contact op met de betreffende instelling, brengen het ter sprake bij het eerstvolgende inspectiebezoek of registreren het als signaal over de kwaliteit van de zorg in een bepaalde instelling. Door signalen te registreren krijgen we informatie die is te gebruiken in het toezicht op de betreffende instelling.

Is het signaal feitelijk een concrete klacht, dan verwijzen wij de burger door naar de klachtencommissie van de betreffende instelling, omdat het conform de wet niet de bedoeling is dat de inspectie individuele klachten inhoudelijk in behandeling neemt en beoordeelt. Daarbij geven wij ook aan dat men contact op kan nemen met een onafhankelijke vertrouwenspersoon van het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ) die kan adviseren en ondersteunen bij het indienen van de klacht.

De betrokkene hoort in alle gevallen van ons terug wat wij met het signaal hebben gedaan. Hierbij is ons uitgangspunt dat wij zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes weken reageren. Als er omstandigheden zijn waardoor deze termijn niet haalbaar is, dan informeren wij de persoon in kwestie hier tijdig over.

Een vergelijkbare werkwijze hanteren wij bij signalen die wij van professionals werkzaam in de jeugdzorg ontvangen.

2.3 Toezicht op instellingen in de regio's

Uit de meerjarenvizie van de inspectie blijkt dat wij een vasthoudende, handhavende inspectie willen zijn die effect heeft. Snel en direct optreden en tot

aantoonbare verbeteringen komen, is een kenmerk van de Inspectie Jeugdzorg. Dit komt onder meer tot uiting in het toezicht dat wij houden op de instellingen binnen de regio's.

De inspectie heeft Nederland onderverdeeld in vijf regio's, waarbij een regio bestaat uit een aantal provincies³. Binnen een regio is een coördinerend inspecteur met een aantal inspecteurs verantwoordelijk voor de contacten met de provincies en de in deze regio werkzame (jeugdzorg)instellingen en bureaus jeugdzorg.

Regionale toezichtplannen

Jaarlijks stellen de inspecteurs van de Inspectie Jeugdzorg *regionale toezichtplannen* op, waarin staat welke toezichtactiviteiten er dat jaar plaats gaan vinden bij de jeugdzorginstellingen in het land. De inspectie hanteert voor het regionale toezicht algemene uitgangspunten waaraan alle plannen moeten voldoen, waardoor de aanpak en werkwijze binnen de verschillende regio's eenduidig en vergelijkbaar is. Binnen deze kaders worden per regio prioriteiten gesteld in de toezichtactiviteiten. Om te komen tot deze prioritering baseren de inspecteurs zich op diverse bronnen, zoals de resultaten van thematische toezichtprojecten, meldingen van calamiteiten door instellingen, incidentenanalyses van instellingen en de daarop gebaseerde verbetermaatregelen, signalen van burgers en professionals over instellingen in de jeugdzorg, de jaarverslagen van de jeugdzorginstellingen, afgelegde inspectiebezoeken, gesprekken met de provincies en niet in de laatste plaats de eigen professionele intuïtie.

Binnen het regionale toezicht wordt ook de follow-up van eerder gedaan thematisch en calamiteitenonderzoek gepland. De inspecteurs gaan binnen hun regio's na in hoeverre instellingen aanbevelingen van de inspectie overnemen en of dit leidt tot de gewenste verbeteringen. Ook onderhouden zij contacten met de provincies die als handhaver verantwoordelijk zijn voor het functioneren van de instellingen.

³ Waar provincie staat, wordt tevens stadsregio bedoeld.

Verscherpt toezicht

Als wij oordelen dat er structurele tekortkomingen zijn in de kwaliteit van de door instellingen geleverde zorg die (kunnen) leiden tot ernstige risico's voor de veiligheid van de kinderen, dan kunnen we een instelling onder verscherpt toezicht plaatsen. De instelling moet in dat geval een plan overleggen waarin wordt vastgelegd wat ze doet om de situatie zo snel mogelijk te verbeteren. Vervolgens dient de instelling ons periodiek te informeren over de voortgang van de uitvoering van het plan en over de behaalde resultaten. De inspectie doet na maximaal één jaar een hertoets bij de instelling die onder verscherpt toezicht is geplaatst.

Verscherpt toezicht SGJ Christelijke Jeugdzorg

SGJ Christelijke Jeugdzorg is een landelijk werkende instelling met verschillende vormen van jeugdzorg. De inspectie heeft de instelling per 20 maart 2012 onder verscherpt toezicht geplaatst, omdat deze over een langere periode en bij herhaalde toetsing door de inspectie niet in staat bleek te zijn om aan de gestelde kwaliteitseisen te voldoen. Er was sprake van aanhoudende tekortkomingen in alle aangeboden vormen van jeugdzorg. In onze besluitvorming speelden verder de uitkomsten van calamiteitenonderzoek en de verschillende signalen uit de samenwerking die wij ontvingen over het functioneren van deze instelling een rol. In januari 2013 heeft er een hertoets plaatsgevonden en bleek dat de instelling op dat moment op drie van de vier getoetste onderdelen voldoende kwaliteit leverde, te weten omgaan met klachten, veiligheid op de groep en risicomanagement in de pleegzorg. Het verscherpt toezicht voor deze onderdelen is toen opgeheven. De kwaliteit van de jeugdbescherming regio Zuid voldeed nog niet aan de minimale eisen. Dit heeft ons doen besluiten het verscherpt toezicht voor de jeugdbescherming in deze regio te verlengen tot 1 juli 2013. Uiterlijk in juni 2013 vindt er een hertoets plaats.

Verscherpt toezicht Bureau Jeugdzorg Haaglanden/Zuid-Holland

Op 8 oktober 2012 heeft de inspectie het Bureau Jeugdzorg Haaglanden/Zuid-Holland onder verscherpt toezicht gesteld. Het verscherpt toezicht

heeft betrekking op één specifieke taak van dit bureau jeugdzorg, te weten de kwaliteit van de zogeheten 'Verzoeken tot onderzoek'. Hierin vraagt bureau jeugdzorg aan de Raad voor de Kinderbescherming om een beschermingsonderzoek uit te voeren. Bureau jeugdzorg doet een dergelijk verzoek aan de Raad voor de Kinderbescherming als de veiligheid van het kind volgens bureau jeugdzorg in het geding is. In een beschermingsonderzoek stelt de Raad voor de Kinderbescherming vervolgens vast of een kind bescherming nodig heeft door middel van een kindbeschermingmaatregel die kan worden uitgesproken door de kinderrechter. De inspectie toetst begin 2013 of de door bureau jeugdzorg doorgevoerde verbeteringen ertoe hebben geleid dat de kwaliteit van de 'Verzoeken tot onderzoek' dan voldoende is.

Verscherpt toezicht William Schrikker Groep

De William Schrikker Groep (WSG) is een landelijk werkende instelling voor jeugdbescherming, jeugdreclassering en pleegzorg. De instelling richt zich op kinderen met een beperking of chronische ziekte, maar ook op kinderen van ouders met een beperking. De inspectie heeft de WSG op 30 januari 2013 onder verscherpt toezicht gesteld, omdat uit een breed onderzoek bij de WSG is gebleken dat de instelling mogelijke risico's onvoldoende systematisch inschat en onvoldoende systematisch handelt bij geconstateerde risico's bij kinderen die onder haar begeleiding staan en kinderen die in pleeggezinnen verblijven. Het verscherpt toezicht betreft de werksoorten jeugdbescherming, jeugdreclassering en pleegzorg van de WSG.

2.4 Thematisch toezicht

In de meerjarenvisie van de inspectie valt te lezen dat wij daar toezicht houden waar de risico's voor jongeren in de jeugdzorg het grootst zijn. Hiertoe is een risicomodel ontwikkeld (zie paragraaf 3.2) aan de hand waarvan we jaarlijks bepalen welke thematische onderzoeken we opnemen in onze programmering. Het thematisch toezicht wordt hierbij gecombineerd met het toezicht op de instellingen in de regio's, om

zo te komen tot een doorwrochte programmering. In deze paragraaf leest u welke thematische toezichtprojecten wij in 2013 uitvoeren. Aan het einde van deze paragraaf staat een tabel waarin deze projecten staan opgesomd.

Jeugdzorg^{Plus}

In het najaar van 2008 heeft Jeugdzorg Nederland met medewerking van de Inspectie van het Onderwijs, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Jeugdzorg normen opgesteld voor Jeugdzorg^{Plus} en deze vastgelegd in het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg. De Inspectie Jeugdzorg doet op basis van dit kwaliteitskader bij alle aanbieders van Jeugdzorg^{Plus} tot en met 2013 stapsgewijs toezicht. Afhankelijk van het te onderzoeken onderwerp werken wij hierbij samen met collega-inspecties.

Het toezicht wordt uitgevoerd in drie stappen waarbij het accent ligt op de volgende thema's uit het kwaliteitskader:

1. *gesloten leefomgeving*, met name de rechtspositie van de jeugdige inclusief de toekenning van verlof: dit onderzoek is in 2011 afgerond;
2. *opvoeding, dagprogrammering en personeel*: dit onderzoek heeft plaatsgevonden in 2010/2011 en was met name gericht op het leefklimaat in de instellingen. Het onderzoek is uitgevoerd samen met de Inspectie van het Onderwijs en in samenwerking met de Inspectie voor de Gezondheidszorg;
3. *behandeling en ketensamenwerking*: binnen dit onderzoek wordt gekeken naar de inhoud van de behandeling en de samenwerking in de keten/trajectbenadering. In 2012 is er een pilot gedaan voor dit deelonderzoek. De uitvoering van dit project vindt plaats in de eerste helft van 2013. Het onderzoek wordt voorbereid en uitgevoerd samen met de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Naast bovenstaand stapsgewijs toezicht voeren wij in 2013 samen met de Inspectie van het Onderwijs twee hertoetsen uit op het onderdeel samenwerking tussen instelling en school uit stap 2.

Verder doen wij begin 2013 een entreetoets bij Horizon, locatie De Vaart, een Jeugdzorg^{Plus}-instelling die in 2012 is gestart. Met deze toets beoordelen wij of de voorwaarden voor veilige en verantwoorde zorg aanwezig zijn in deze instelling.

Kindermishandeling

De inspectie besteedt de komende jaren in haar toezicht op diverse manieren aandacht aan het onderwerp kindermishandeling.

Zo presenteert de inspectie in het tweede kwartaal van 2013 de resultaten van een inventariserend onderzoek, waaruit blijkt in hoeverre de instellingen een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling – als bedoeld in de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling – reeds hebben ingevoerd. Deze wet zal naar verwachting in juli 2013 in werking treden. Binnen deze inventarisatie gaan wij ook na of de instellingen beschikken over een (recente) Verklaring Omtrent het Gedrag van hun medewerkers.

Ook in het rapport van de commissie Samson⁴ wordt volop aandacht besteed aan het thema kindermishandeling, in het bijzonder aan seksueel misbruik van kinderen in jeugdzorginstellingen en pleeggezinnen. Naar aanleiding van dit onderzoek hebben de jeugdzorginstellingen onder aanvoering van Jeugdzorg Nederland het initiatief genomen om een kwaliteitskader te ontwikkelen, specifiek gericht op het voorkomen van seksueel misbruik. Jeugdzorg Nederland heeft een commissie ingesteld (Commissie Rouvoet) om dit kwaliteitskader te (doen) ontwikkelen, vast te stellen en vervolgens toezicht te houden op de implementatie. De Inspectie Jeugdzorg wordt betrokken bij de ontwikkeling van het kwaliteitskader en zal, na vaststelling ervan, in de komende jaren toezicht houden op de naleving in de praktijk.

⁴ Commissie Samson (oktober 2012). *Omringd door zorg toch niet veilig*.

Onderaannemers in de jeugdzorg

Begin 2013 presenteert de inspectie de resultaten van een onderzoek naar de kwaliteit van de uitbesteding van jeugdzorg van hoofdaannemers aan onderaannemers.

Uit eerder onderzoek van de inspectie is gebleken dat er bij gebruik van particuliere (niet door de provincie gefinancierde) jeugdzorgaanbieders onvoldoende waarborgen zijn voor de kwaliteit van zorg⁵. In februari 2012 heeft het Interprovinciaal Overleg (IPO) in afstemming met Jeugdzorg Nederland en de inspectie een protocol vastgesteld waarin een aantal voorwaarden is opgenomen waaraan particuliere jeugdzorgaanbieders moeten voldoen als zij gecontracteerd willen worden als onderaannemer. Uitgangspunt is dat een jeugdige onder verantwoordelijkheid van de betreffende – door de provincie gefinancierde – jeugdzorginstelling (de hoofdaannemer) blijft vallen als deze bij een particuliere jeugdzorgaanbieder wordt geplaatst. De zorg die de onderaannemer aanbiedt dient hiermee dus te voldoen aan de eisen uit de Wet op de jeugdzorg.

Veiligheid kinderen in netwerkpleeggezinnen

In 2011/2012 heeft de inspectie door middel van een schriftelijke inventarisatie onderzocht in hoeverre de afspraken uit het ‘Schematisch Protocol Netwerkpleegzorg’ – die de verantwoordelijkheden van instellingen regelen in de week nadat bureau jeugdzorg op de hoogte is gesteld van het verblijf van een kind in een netwerkpleeggezin – zijn geïmplementeerd. Vóór de zomer van 2013 presenteert de inspectie de resultaten van een onderzoek naar de werking van deze afspraken in de praktijk. We richten ons daarbij op de veiligheidscheck die de bureaus jeugdzorg moeten uitvoeren in de eerste week nadat een kind wordt aangemeld. Het gaat daarbij om kinderen die niet al eerder bij bureau jeugdzorg bekend waren.

⁵ Inspectie Jeugdzorg (augustus 2010). *Ook het particulier zorgaanbod moet verantwoord zijn. Signalement van de Inspectie Jeugdzorg.*

Caribisch Nederland

Sinds 10 oktober 2010 hebben de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Caribisch Nederland) de status van ‘bijzondere’ gemeenten van Nederland, waardoor de zorg voor jeugd en gezin en justitieel jeugdbeleid op deze eilanden onder de verantwoordelijkheid van de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Veiligheid en Justitie valt. De Raad voor de Rechtshandhaving⁶ doet eind 2012, begin 2013 onderzoek naar de strafrechtelijke taak van de Voogdijraad (jeugdreclassering). Onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de Rechtshandhaving voert de Inspectie Jeugdzorg het onderzoek uit op de drie eilanden van Caribisch Nederland. De toezichthouders van Curaçao en Sint Maarten (thans aparte landen) nemen binnen dit project het toezicht op de Voogdijraden (jeugdreclassering) in deze twee landen voor hun rekening. Daarnaast is de inspectie van plan om in 2013 onderzoek te doen naar de kwaliteit van de beschermingstaak van de Voogdijraad en de gezinsvoogdij in Caribisch Nederland.

Justitiële jeugdinrichtingen

In 2013 doet de Inspectie Jeugdzorg samen met de Inspectie Veiligheid en Justitie, de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid een onderzoek bij een aantal justitiële jeugdinrichtingen (JJI's). Op basis van de beschikbare risico-informatie – die bestaat uit de tot nu toe bekende cijfers over de prestatie-indicatoren JJI, de bevindingen uit lopend en/of recent afgesloten toezicht dat is uitgevoerd door de verschillende rijksinspecties en de calamiteiten en incidenten (analyses) – bepalen we de invalshoek van deze onderzoeken.

⁶ De Raad voor de Rechtshandhaving is een orgaan met een eigen rechtspersoonlijkheid dat belast is met de algemene inspectie van organisaties behorende tot de justitiële keten in Curaçao, Sint Maarten en op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Bij het uitvoeren van haar taken kan de Raad een beroep doen op Nederlandse inspectiediensten, zoals de Inspectie Jeugdzorg.

Bij de planning van de onderzoeken stemmen de verschillende rijksinspecties goed met elkaar af wanneer zij onderzoek doen bij de JJI's, waarbij het uitgangspunt is dat een JJI maximaal één keer per jaar onderwerp van toezicht is.

Kwaliteit opvanglocaties alleenstaande minderjarige vreemdelingen

In 2013 doet de inspectie onderzoek naar de veiligheid en kwaliteit van de opvang- en woongezinnen van Nidos⁷. Dit onderzoek is het derde en laatste deelonderzoek dat deel uitmaakt van een breder onderzoek naar de kwaliteit van de opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen in opvanglocaties verzorgd door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en Nidos. Het eerste deelonderzoek – naar de veiligheid en kwaliteit van de opvang binnen de campussen – hebben we in 2012 afgerond.

In 2012 hebben we ook het tweede deelonderzoek uitgevoerd, waarbij we hebben gekeken naar de veiligheid en kwaliteit van de procesopvanglocaties, waar jongeren van 13 jaar en ouder na binnenkomst in Nederland maximaal drie maanden verblijven.

Nieuwe vergunninghouder interlandelijke adoptie 'A New Way'

Begin 2013 presenteert de inspectie de resultaten van een onderzoek naar de kwaliteit van vergunninghouder interlandelijke adoptie 'A New Way'. In 2011 is deze organisatie gestart met de bemiddeling bij adopties van kinderen uit de Verenigde Staten. Eind 2012 had de vergunninghouder een substantieel aantal bemiddelingen gedaan en zijn wij gestart met het onderzoek.

Tabel 1: Thematisch toezicht 2013

Onderwerp	Toezichtobject
Jeugdzorg ^{Plus}	Jeugdzorg ^{Plus} -instellingen
Kindermishandeling	BJZ, jeugdzorgaanbieders, JJI's, RvdK, COA, Nidos en schippersinternaten
Onderaannemers in de jeugdzorg	Jeugdzorgaanbieders en onderaannemers
Veiligheid kinderen in netwerkpleeggezinnen	BJZ en pleegzorgaanbieders
Caribisch Nederland	Voogdijraad en Gezinsvoogdij
Justitiële jeugdinrichtingen	JJI's
Kwaliteit opvanglocaties AMV's	COA en Nidos
Nieuwe vergunninghouder interlandelijke adoptie 'A New Way'	Vergunninghouder interlandelijke adoptie

⁷ Nidos is een onafhankelijke (gezins-)voogdij instelling die de voogdijtaak uitvoert voor Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen.

2.5 Samenwerkend Toezicht Jeugd

Binnen Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ) geven vijf rijksinspecties⁸ die werkzaam zijn op het gebied van jeugd de ambitie van de rijksinspecties om samen te werken als ware sprake van één rijksinspectie inhoudelijk vorm. Al het toezicht dat betrekking heeft op (de zorg voor) jongeren en dat gezamenlijk wordt uitgevoerd is hierin ondergebracht. Welke van de vijf inspecties met elkaar samenwerken is afhankelijk van het onderwerp of de problematiek waar onderzoek naar wordt gedaan. STJ is organisatorisch ondergebracht bij de Inspectie Jeugdzorg. De stuurgroep STJ bestaat uit de hoofden van de aangesloten inspecties en staat onder voorzitterschap van de hoofdinspecteur Inspectie Jeugdzorg. De inspecties detacheren jaarlijks een aantal inspecteurs bij STJ.

De activiteiten die in 2013 onder de vlag van STJ worden ontplooid (zie *Werkprogramma Jeugd 2012-2013*⁹) zijn gerelateerd aan de vier thema's uit de *Meerjarige Jeugdagenda 2012-2015*¹⁰ van STJ: kindermishandeling, kwetsbare groepen, overlastgevende groepen en de verbinding en samenhang op lokaal niveau.

De programmering van het STJ-werkprogramma verloopt volgens een andere cyclus dan die van het werkprogramma van de Inspectie Jeugdzorg (en de andere in STJ participerende inspecties). Op die manier dienen de bevindingen van de onderzoeken van de participerende inspecties als input voor het programma van STJ en andersom.

De werkzaamheden van STJ zijn onder te verdelen in drie categorieën:

De bij STJ gedetacheerde inspecteurs worden ingezet bij onderzoeken gericht op de kwaliteit van de (lokale) samenwerking van de onder toezicht staande organisaties. Voorbeelden hiervan zijn het vervolgonderzoek naar *gezinnen met geringe sociale redzaamheid* en het onderzoek naar de problematiek van *thuiszitters*.

Daarnaast zijn er de onderzoeken die vanuit één van de aangesloten rijksinspecties worden geïnitieerd, maar waarbij – vanwege het sectoroverstijgende karakter – meer STJ-inspecties betrokken zijn. Voorbeelden hiervan zijn het in dit jaarwerkprogramma benoemde toezicht op alle aanbieders van *Jeugdzorg^{plus}* (zie pagina 10) en het onderzoek naar de *justitiële jeugdinrichtingen* (zie pagina 11). Ten slotte werken de aangesloten inspecties samen bij de onderzoeken naar gemelde calamiteiten die sectoroverstijgend zijn.

⁸ Inspectie voor de Gezondheidszorg, Inspectie van het Onderwijs, Inspectie Jeugdzorg, Inspectie Veiligheid en Justitie en Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

⁹ Samenwerkend Toezicht Jeugd (oktober 2012). *Werkprogramma Jeugd 2012-2013*.

¹⁰ Samenwerkend Toezicht Jeugd (oktober 2012). *Meerjarige Jeugdagenda Samenwerkend Toezicht Jeugd 2012-2015*.

3. Effectief en efficiënt toezicht

De inspectie streeft er naar om haar capaciteit zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten en vindt het daarom belangrijk veel aandacht te schenken aan de doorontwikkeling van haar eigen werkwijze en professionaliteit. De middelen moeten zo goed mogelijk worden ingezet en de werkwijze moet passen bij de huidige opvattingen over en visie op modern toezicht. Hierbij kijken we niet alleen naar het hier en nu, maar richten we onze blik ook op de toekomst in het algemeen en de stelselwijziging jeugdzorg in het bijzonder. De Inspectie Jeugdzorg staat hierbij echter niet alleen. Ook de andere rijksinspecties hebben zichzelf deze opdracht gegeven. Om deze opdracht te kunnen vervullen werken de rijksinspecties zoveel mogelijk als ware sprake van één rijksinspectie: de *samenwerkende rijksinspecties*.

In dit hoofdstuk is te lezen welke activiteiten de inspectie in 2013 ontplooit om te komen tot een zo effectief en efficiënt mogelijke en op de toekomst gerichte manier van toezicht. Hierbij is ons uitgangspunt om zoveel mogelijk samen te werken met andere rijksinspecties.

3.1 Samenwerkende rijksinspecties

‘Werken als ware sprake van één rijksinspectie vanuit het perspectief van de onder toezicht gestelden’, dat is de opgave die de samenwerkende rijksinspecties zich hebben gesteld. Hierbij gelden als uitgangspunten de *Kaderstellende visie op toezicht*¹¹ en het verminderen van de toezichtlast voor goed presterende instellingen en bedrijven. Om dit te bereiken werken de rijksinspecties op diverse gebieden samen, zoals opleidingen, HRM-beleid, ontwikkeltoezichtmethoden, positionering rijksinspecties en informatiemanagement en ICT.

Maar ook op de inhoud werken de rijksinspecties samen. Een goed voorbeeld hiervan is de samenwerking van een aantal rijksinspecties binnen het jeugddomein, in de vorm van *Samenwerkend Toezicht Jeugd* (zie paragraaf 2.5).

In het *Meerjarenprogramma Samenwerkende Rijksinspecties 2011-2014*¹² en het *Werkprogramma Samenwerkende Rijksinspecties 2012-2013*¹³ staat welke activiteiten de rijksinspecties de komende jaren gezamenlijk ontplooiën. De Inspectie Jeugdzorg neemt in 2013 onder andere deel aan de volgende activiteiten:

- opleidingen;
- domeinsamenwerking binnen STJ;
- doorontwikkelen risicogestuurd toezicht;
- online media en webcare;
- ontwikkelen *Staat van...* per domein;
- implementatie Inspectieview;
- workflow management primair proces.

Verder is de Inspectie Jeugdzorg trekker van het project ‘Rol en positionering van toezicht in de beleidscyclus’.

3.2 Naar een actueel en dekkend kwaliteitsbeeld van de jeugdzorg

De jeugdzorg zal – gelet op de aangekondigde voornemens en plannen daartoe – voor alle werksoorten moeten gaan beschikken over actuele en dekkende *kwaliteitskaders*. Waar nodig zullen er mede als aanvulling daarop *richtlijnen en beroepscode*s voor de werkers in de jeugdzorg komen ter versterking van de professionalisering in de sector.

De *toetsingskaders* waarmee de inspectie haar toezicht uitoefent, waren tot nu toe vooral thematisch ontwikkeld. De ambitie is om – in lijn met de ontwikkeling van sluitende en dekkende kwaliteitskaders,

¹¹ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (oktober 2005). *Minder last, meer effect*. De zes principes van goed toezicht zijn: selectief toezicht, slagvaardig toezicht, samenwerkend toezicht, onafhankelijk toezicht, transparant toezicht en professioneel toezicht.

¹² Samenwerkende Rijksinspecties (juni 2011). *Meerjarenprogramma Samenwerkende Rijksinspecties 2011-2014*.

¹³ Samenwerkende Rijksinspecties (juli 2012). *Werkprogramma Samenwerkende Rijksinspecties 2012-2013*.

richtlijnen en beroepscode – als inspectie een actueel en dekkend geheel van toetsingskaders te maken voor alle werksoorten van de jeugdzorg. Het ligt ook in de lijn met onze reeds grotendeels gerealiseerde inspanning om voor alle werksoorten tot sluitende en dekkende risico-indicatoren te komen.

Dit betekent dat wij in 2013 onze bestaande toetsingskaders gaan actualiseren, herschikken en zo nodig aanvullen, zodat wij in lijn met de kwaliteitskaders, richtlijnen en beroepscode van de sector zelf beschikken over een sluitend en dekkend geheel aan toetsingskaders. Hiermee maken we niet alleen onze werkwijze transparant, maar geven we ook aan derden – waaronder de sector zelf – de mogelijkheid om de toetsingskaders als inspiratiebron of reflectiepunt te gebruiken voor de eigen ontwikkelactiviteiten van kwaliteitskaders. Waar nodig zullen we deze aangepaste toetsingskaders in de praktijk valideren, zodat ze generiek toepasbaar worden. Het uitgangspunt hierbij is dat we voor alle werksoorten een basistoetsingskader ontwikkelen, waarbij we starten met de werksoorten jeugdbescherming, jeugdreclassering en de beschermings- en straftaak van de Raad voor de Kinderbescherming. Afhankelijk van de te onderzoeken onderwerpen kunnen we delen van deze basistoetsingskaders gebruiken bij het vormgeven van het betreffende toezicht. Binnen dit traject zullen we afstemmen met het veld en – waar mogelijk – met de wetenschap. Voor werksoorten als de jeugdbescherming en de jeugdreclassering sluiten we aan bij de certificeringstrajecten waarover afspraken zijn gemaakt in het Bestuursakkoord 2011-2015.

De Inspectie Jeugdzorg zal de ontwikkelde toetsingskaders vervolgens inzetten bij het doen van toezicht daar waar de risico's en tekortkomingen in de kwaliteit van de zorg het grootst zijn. Hiertoe hebben we de afgelopen jaren *risico-indicatoren* ontwikkeld voor residentiële instellingen, instellingen voor Jeugdzorg^{Plus}, bureaus jeugdzorg en pleegzorg-aanbieders. Elke twee jaar bevragen wij de instellingen op deze indicatoren. In 2013 ronden

we dit traject af met de totstandkoming van een set risico-indicatoren voor instellingen die ambulante jeugdzorg leveren. Naast de informatie uit deze risico-indicatoren maken wij bij onze risicogebaseerde manier van werken gebruik van informatie die voortkomt uit onderzoek van meldingen van calamiteiten, signalen van burgers en professionals, actualiteiten en analyse van de verantwoordingsinformatie die de instellingen jaarlijks op moeten leveren. De resultaten van de analyse van deze risico's zijn input voor ons jaarwerkprogramma en worden gebruikt bij het toezicht op de instellingen in de regio's.

3.3 Staat van de Jeugdzorg

De Inspectie Jeugdzorg heeft in het voorwoord van haar Jaarbericht 2011 aangegeven dat zij vanuit haar unieke positie en de informatie die zij heeft in de toekomst een totaalbeeld wil geven van de kwaliteit en het functioneren van de jeugdzorg. Het jaarbericht bevat de eerste stappen daartoe. Er is een uitgebreid overzicht van meldingen van calamiteiten en signalen van burgers en professionals in opgenomen. Binnen de Inspectieraad hebben de samenwerkende rijksinspecties de ambitie uitgesproken om in de toekomst te komen tot een periodiek verslag over 'de Staat van' de verschillende domeinen. Daarmee willen zij duidelijk maken waar het goed gaat met de naleving van wet- en regelgeving en waar niet. Ook is het de bedoeling om de belangrijkste trends, knelpunten en (nieuwe) risico's te signaleren en te agenderen. De Inspectie Jeugdzorg werkt in 2013 verder aan de kennis, kunde en faciliteiten die nodig zijn om zowel haar eigen ambitie als de gezamenlijke ambitie van de rijksinspecties waar te maken en te komen tot een periodieke Staat van de Jeugdzorg.

3.4 Informatiemanagement en ICT

Voor de inspectie, maar ook voor de instellingen waarop we toezicht houden, is een goed beheer van de aanwezige kennis van groot belang. Het gaat hierbij om het verzamelen en ontsluiten van informatie over de instellingen waar wij toezicht op houden. Informatie vormt de basis van het toezicht. Het goed benutten van de aanwezige informatie draagt bij aan een vergroting van de efficiëntie en een informatiegestuurde manier van werken. Dit is ook van essentieel belang om in de toekomst te kunnen komen tot een Staat van de Jeugdzorg (zie paragraaf 3.3).

Jeugdzorginstellingen dienen met ingang van 2013 jaarlijks digitaal gegevens aan te leveren bij het Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg (CIBG) ten behoeve van het *Jaardocument Jeugdzorg*. Met dit document leggen de instellingen op een meer gestroomlijnde en uniforme wijze verantwoording af over hun prestaties. Het document bevat onder meer informatie die voorheen in het financiële jaarverslag, het klachtenjaarverslag en het kwalitatieve jaarverslag van jeugdzorginstellingen vermeld stond¹⁴. In 2013 neemt de Inspectie Jeugdzorg het risico-analysemodel genaamd *Iris* – dat alle gegevens uit het Jaardocument Jeugdzorg geautomatiseerd overneemt – in gebruik. Hierbij zoeken we aansluiting bij de Inspectie voor de Gezondheidszorg die dit model reeds in gebruik heeft. *Iris* is een model waarmee allerhande verkregen data (risico-indicatoren, financiële kengetallen van instellingen en dergelijke) ontsloten en geanalyseerd kan worden. Het levert een bijdrage aan een vroegtijdige signalering van risico's bij instellingen, een versterking van het risico-gebaseerde toezicht en wordt een belangrijk instrument bij de in de toekomst te maken Staat van de Jeugdzorg.

Om de inspecteurs zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen bij hun dagelijkse werkzaamheden neemt de Inspectie Jeugdzorg in 2013 het programma *SharePoint* in gebruik. *SharePoint* is een document-managementsysteem dat gebruikt wordt voor het organiseren en beheren van documenten. Het systeem zal daarnaast worden gebruikt voor de begeleiding van de workflow van interne documenten en rapporten en het op een veilige en volledige manier doen van meldingen van calamiteiten door instellingen. De ontwikkeling en aanschaf van dit systeem doen wij samen met een aantal andere rijksinspecties.

In 2013 krijgt de inspectie aansluiting op *Inspectieview*. Dit systeem – waar op termijn alle rijksinspecties op worden aangesloten – bestaat uit een virtueel dossier waarin inspecteurs van verschillende inspecties informatie van andere inspecties over (gemeenschappelijke) toezichtobjecten kunnen raadplegen. Een dergelijk dossier speelt in op de gedachte dat toezicht en handhaving gebeuren vanuit de overheid als geheel en niet vanuit de inspecties afzonderlijk. Met *Inspectieview* kunnen wij onze professionaliteit verbeteren, onnodige toezichtlast beperken en selectiever toezicht doen.

De gezamenlijke rijksinspecties willen beter in kunnen spelen op de ontwikkelingen rond de online media (bijvoorbeeld Facebook en Twitter), ontwikkelingen die snel gaan en niet zijn te negeren. Berichtgeving van burgers en organisaties op online media kan de inspecties waardevolle informatie opleveren. In reactie daarop willen de rijksinspecties ook zelf goed afgewogen deelnemen aan het verkeer op de online media (*webcare*). Binnen de Inspectie Jeugdzorg wordt geëxperimenteerd met twee programma's die berichtgeving in de sociale media monitoren. De ervaringen die hiermee worden opgedaan dienen als input om in samenwerking met de andere rijksinspecties te komen tot de implementatie van online media monitoring en webcare binnen het primaire proces.

¹⁴ Nadere informatie over het Jaardocument Jeugdzorg is te vinden op www.jaarverslagenzorg.nl.

In de toekomst zal de *digitalisering van de document-huishouding* in lijn met die van de departementale ontwikkelingen worden doorgezet. Ook dit draagt bij aan onze ambitie om het gebruik van kennis binnen onze organisatie zo goed en efficiënt mogelijk in te richten.

Ten slotte moet goed kennisbeheer bijdragen aan het op een eenvoudige wijze ontsluiten van toezichtinformatie over instellingen voor het publiek.

In 2012 hebben wij onze *website* op een aantal punten verbeterd. Zo zijn de toezichtrapporten logischer gerangschikt, waardoor bezoekers van de website deze informatie eenvoudiger kunnen vinden. In 2013 gaan we onderzoeken welke toezichtinformatie over de instellingen – naast de toezichtrapporten – nog meer via de website beschikbaar gesteld kan worden.

Gebruikte afkortingen

AKJ	Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AMV	Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling
BJZ	Bureau jeugdzorg
CIBG	Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg
COA	Centraal Orgaan opvang asielzoekers
fte	fulltime equivalent
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
HRM	Human Resource Management
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IGZ	Inspectie voor de Gezondheidszorg
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISZW	Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
IVenJ	Inspectie Veiligheid en Justitie
IvhO	Inspectie van het Onderwijs
JJI	Justitiële jeugdinrichting
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
STJ	Samenwerkend Toezicht Jeugd
VOG	Verklaring Omtrent het Gedrag
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Wat is de Inspectie Jeugdzorg?

De Inspectie Jeugdzorg is in 1988 bij wet ingesteld en houdt toezicht op de jeugdzorg in Nederland. De inspectie werkt onder de verantwoordelijkheid van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De inspectie is inhoudelijk onafhankelijk.

Wat zegt de wet over de Inspectie Jeugdzorg?

De Wet op de jeugdzorg geeft de Inspectie Jeugdzorg de volgende taken:

- onderzoek doen naar de kwaliteit van de jeugdzorg;
- toezicht houden op de naleving van de kwaliteits-eisen die in de wet staan;
- voorstellen doen voor verbetering.

De inspectie houdt toezicht op verzoek van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de minister van Veiligheid en Justitie, de provincies of uit eigen beweging.

Wat is toezicht?

Toezicht houden betekent dat de inspectie informatie verzamelt over de kwaliteit van de jeugdzorg, zich een oordeel vormt en zo nodig ingrijpt. Ook kijkt de inspectie of het beleid voor de jeugdzorg in de praktijk goed werkt. Daarover adviseert de inspectie gevraagd en ongevraagd. De rapporten van de inspectie zijn in principe openbaar. De openbaar gemaakte rapporten staan op de website van de inspectie: www.inspectiejeugdzorg.nl.

Wat wil de Inspectie Jeugdzorg met het toezicht bereiken?

De inspectie wil met haar onderzoeken bijdragen aan:

- het behouden en bevorderen van de kwaliteit van de jeugdzorg;
- het versterken van de positie van jongeren en hun ouders of verzorgers (de cliënten);
- de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het beleid.

Waar houdt de inspectie toezicht?

De Inspectie Jeugdzorg kent vijf 'domeinen' van toezicht. De inspectie heeft namelijk volgens vijf verschillende wetten toezichttaken en bevoegdheden:

- Wet op de jeugdzorg;
- Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen;
- Wet opnemings buitenlandse kinderen ter adoptie;
- Wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers;
- Subsidieregeling opvang kinderen van ouders met een trekkend bestaan.

De inspectie heeft op grond van die wetten toezicht op de volgende organisaties:

- de bureaus jeugdzorg;
- de jeugdzorgaanbieders;
- de justitiële jeugdinrichtingen;
- de vergunninghouders voor interlandelijke adoptie;
- de opvangvoorzieningen voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen;
- de Raad voor de Kinderbescherming;
- de schippersinternaten.

Inspectie Jeugdzorg

Postbus 483
3500 AL Utrecht
030 230 5230

info@inspectiejz.nl
www.inspectiejeugdzorg.nl

